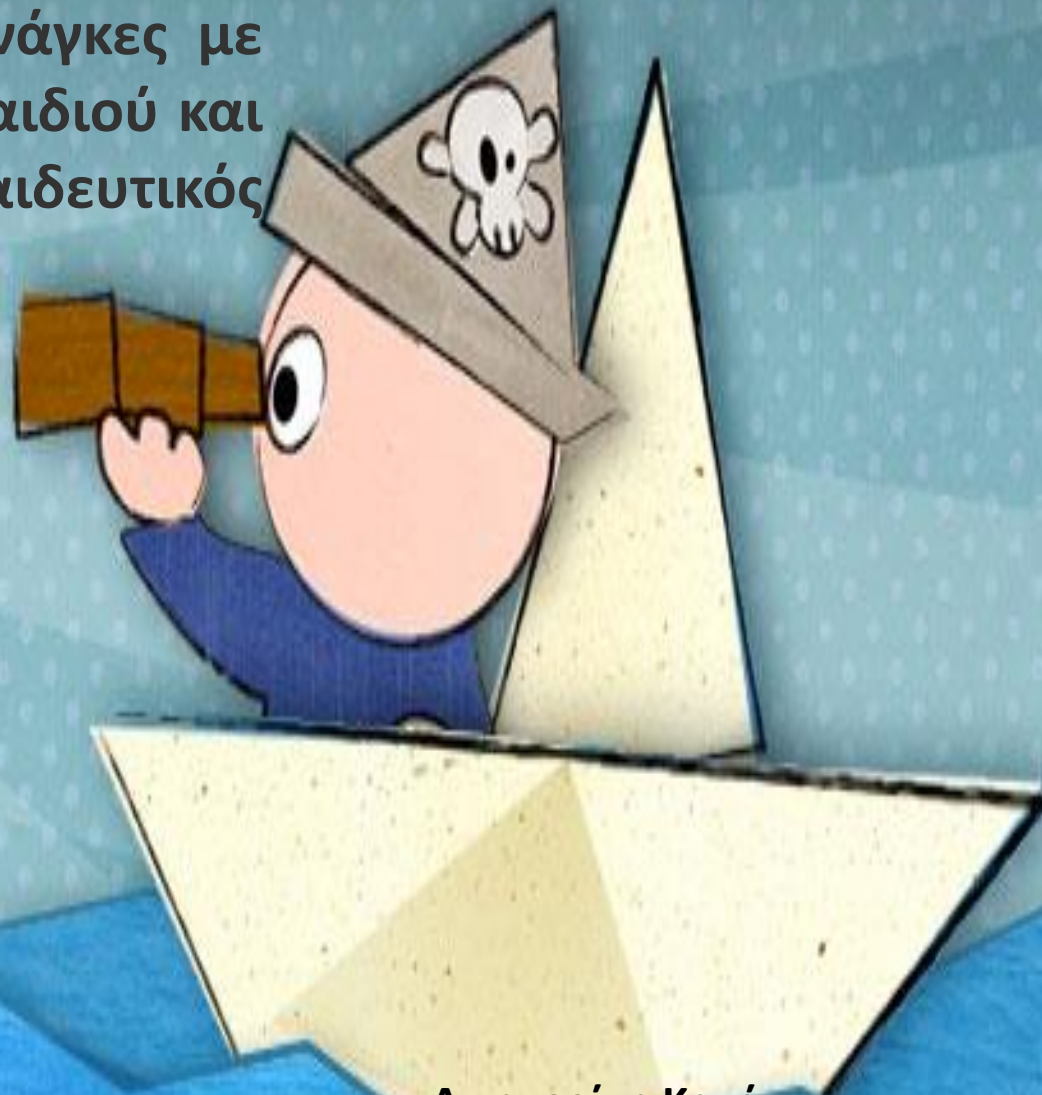

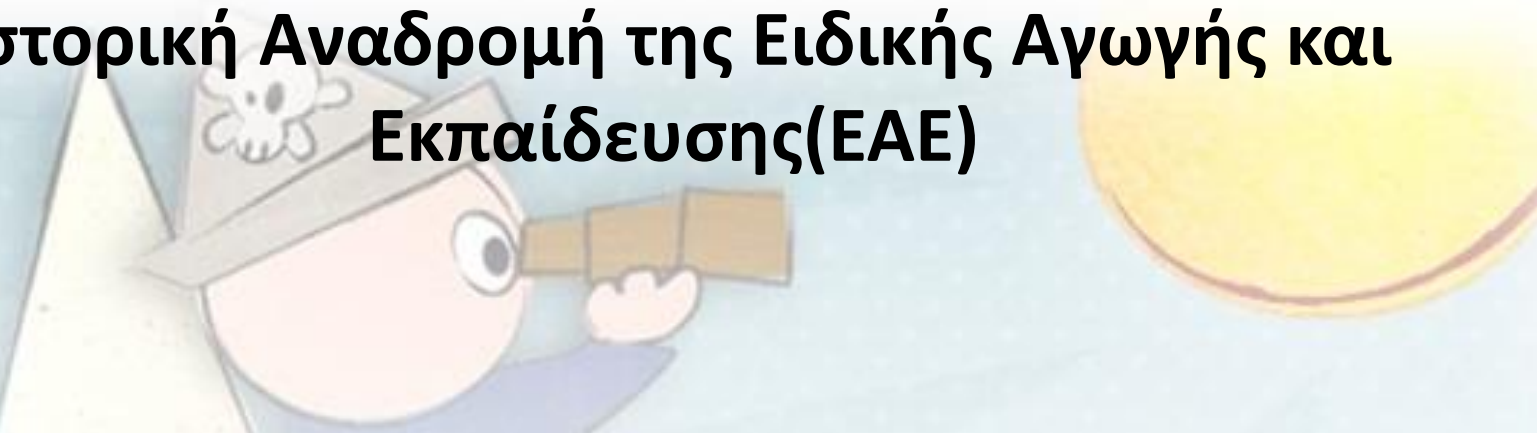
Οι Ειδικές Εκπαιδευτικές ανάγκες με
την ματιά του Ψυχίατρου Παιδιού και
Εφήβου και πώς ο εκπαιδευτικός
μπορεί να τις ανιχνεύσει

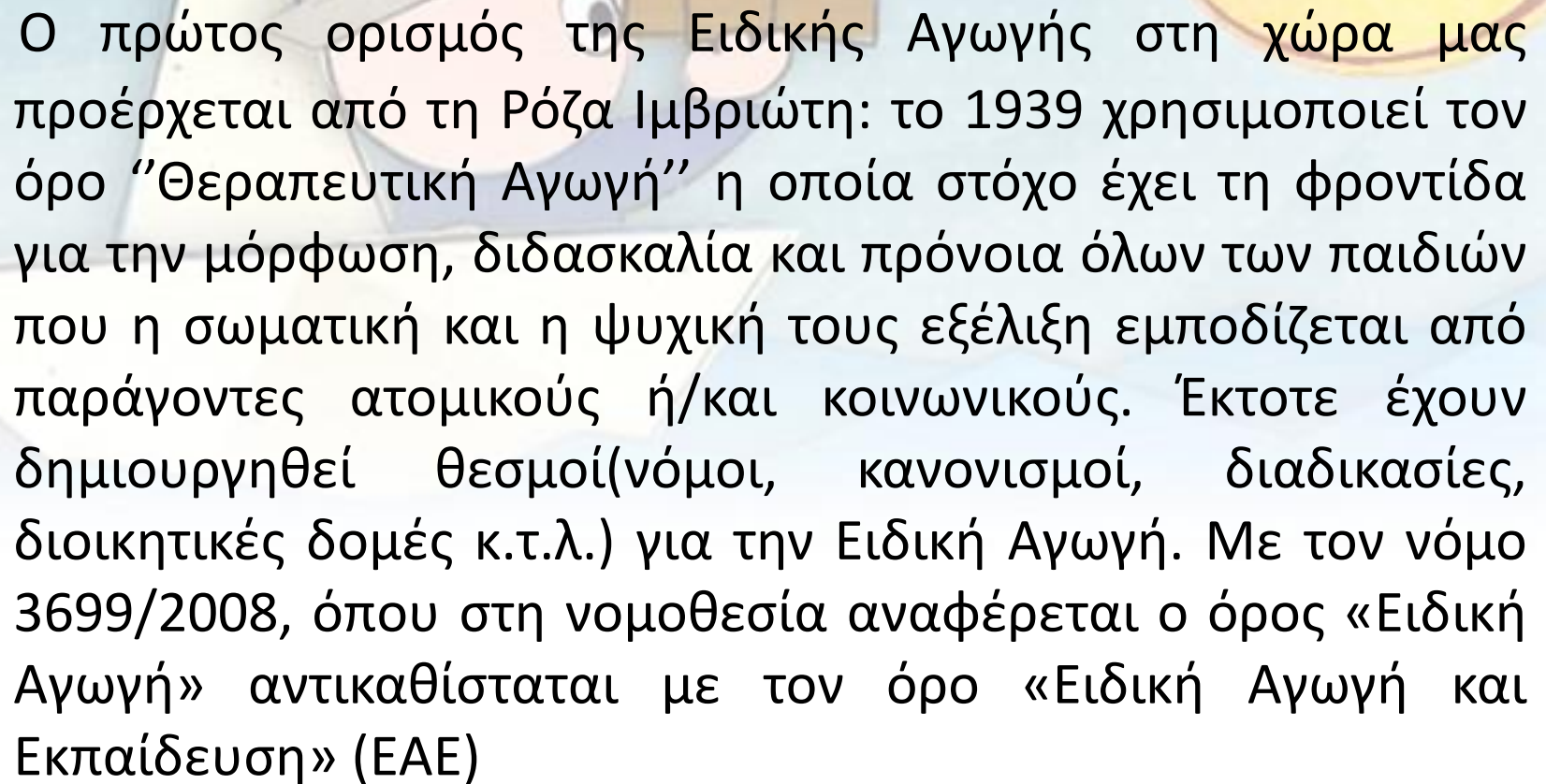
ΠΑΙΔΟΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΠΑΙΔΩΝ ΠΑΤΡΩΝ
«ΚΑΡΑΜΑΝΔΑΝΕΙΟ»

Αικατερίνη Κατάτση
Ψυχίατρος Παιδιού και Εφήβου
Επιμ. Α΄ ΕΣΥ
Παιδοψυχιατρικό Τμήμα
και ΚοΚεΨΥΠΕ Γ.Ν.Π.Π. Καραμανδάνειο

Ιστορική Αναδρομή της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης(ΕΑΕ)

Η Ειδική Αγωγή γεννήθηκε από τη σύγκλιση μιας κοινωνικής διαδικασίας παροχής βοθηιών προς τα διαφορετικά άτομα και την ανάπτυξη στις κοινωνίες μας, μιας δομής, της σχολικής, έξω από την οικογένεια, που επιτρέπει στον καθένα να πλησιάσει κάποια θέση στην κοινωνία. Η σημερινή αυτή σύγκλιση τάσεων είναι ένα φαινόμενο σχετικά πρόσφατο, που ξεκινά στην αρχή του 20τού αιώνα και σταθεροποιείται στις μέρες μας.

Ο πρώτος ορισμός της Ειδικής Αγωγής στη χώρα μας προέρχεται από τη Ρόζα Ιμβριώτη: το 1939 χρησιμοποιεί τον όρο “Θεραπευτική Αγωγή” η οποία στόχο έχει τη φροντίδα για την μόρφωση, διδασκαλία και πρόνοια όλων των παιδιών που η σωματική και η ψυχική τους εξέλιξη εμποδίζεται από παράγοντες ατομικούς ή/και κοινωνικούς. Έκτοτε έχουν δημιουργηθεί θεσμοί(νόμοι, κανονισμοί, διαδικασίες, διοικητικές δομές κ.τ.λ.) για την Ειδική Αγωγή. Με τον νόμο 3699/2008, όπου στη νομοθεσία αναφέρεται ο όρος «Ειδική Αγωγή» αντικαθίσταται με τον όρο «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση» (ΕΑΕ)

Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ)

Είναι το σύνολο των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών στους μαθητές με αναπηρία και διαπιστωμένες ΕΕΑ ή στους μαθητές με ΕΕΑ.

Επιδιώκει :

1. την ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας των παραπάνω μαθητών
2. τη βελτίωση και αξιοποίηση των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων τους
3. την αντίστοιχη προς τις δυνατότητές τους ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην κοινωνική ζωή και στην επαγγελματική δραστηριότητα και
4. την αλληλοαποδοχή, την αρμονική συμβίωσή τους με το κοινωνικό σύνολο και την ισότιμη κοινωνική τους εξέλιξη, με στόχο τη διασφάλιση της πλήρους προσβασιμότητας των μαθητών αυτών ,σε όλες τις υποδομές, τις υπηρεσίες και τα αγαθά που αυτά διαθέτουν.

Εκπαιδευτικό Σύστημα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

- Σχολικές Μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ
- Σχολικές Μονάδες Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής ΕΑΕ
- Τμήματα Ένταξης και Παράλληλη Στήριξη στην Γενική Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- Κατ' οίκον διδασκαλία
- Κατ' ιδίαν διδασκαλία
- Απαλλαγή από τις γραπτές εξετάσεις και προφορική εξέταση
- Εισαγωγή χωρίς πανελλαδικές εξετάσεις σε σχολές(5%)

Δημόσιο Υποστηρικτικό Σύστημα-Υπηρεσίες για τα παιδιά με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες

Εκτός του Εκπαιδευτικού Συστήματος της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, οι δημόσιες δομές που συνεργάζονται και συντονίζουν τις ενέργειές τους είναι :

- ΚΕΣΥ(Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης)
- ΚοΚεΨΥΠΕ(Κοινοτικά Κέντρα Ψυχικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου)
- Κέντρα Ψυχικής Υγείας
- ΚΕΦΙΑΠ(Κέντρα Φυσικής Ιατρικής και Αποκατάστασης)
- Παιδοψυχιατρικά Τμήματα Νοσοκομείων
- Παιδοψυχιατρικές κλινικές και κλινικές Εφήβων

Παιδιά με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες- με Ειδικές Αναπτυξιακές Διαταραχές των σχολικών δεξιοτήτων

1. Πρωτοπαθείς Μαθησιακές Δυσκολίες

Εξελικτικού τύπου ειδικές μαθησιακές δυσκολίες(δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία κ.α.)

2. Δευτεροπαθείς Μαθησιακές Δυσκολίες

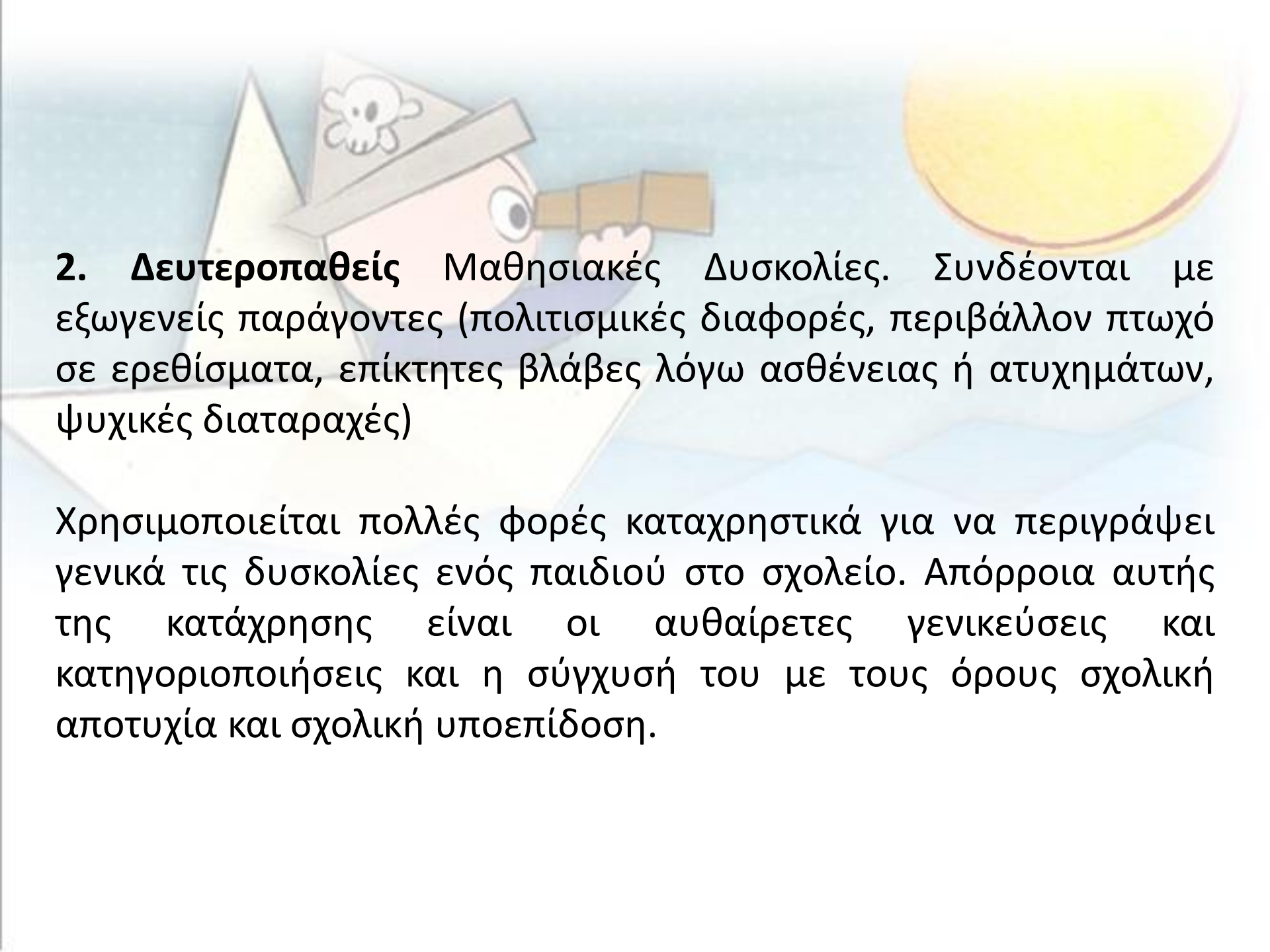
- Προβλήματα λόγου και ομιλίας (διαταραχή άρθρωσης, έκφρασης, αντίληψης κ.α.)
- Άλλες Ψυχικές διαταραχές (ΔΑΦ, ΔΕΠ-Υ, Συναισθηματικές Διαταραχές, Διαταραχές Συμπεριφοράς)
- Σύνθετες γνωστικές, συμπεριφορικές και κοινωνικές δυσκολίες
- Κινητικές/ σωματικές αναπηρίες
- Αισθητηριακά προβλήματα (ακοής ή/και όρασης)
- Νοητική Υστέρηση
- Πολλαπλές αναπηρίες
- Χρόνια νοσήματα

Ο γενικός όρος των <<**Μαθησιακών Δυσκολιών**>> αναφέρεται σε μία ανομοιογενή ομάδα δυσκολιών οι οποίες μπορεί να συνδέονται με αδυναμίες στην πρόσκτηση και χρήση δεξιοτήτων ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής, συλλογισμού ή μαθηματικών δεξιοτήτων, καθώς και στη σχολική ένταξη, οι οποίες μπορεί να είναι:

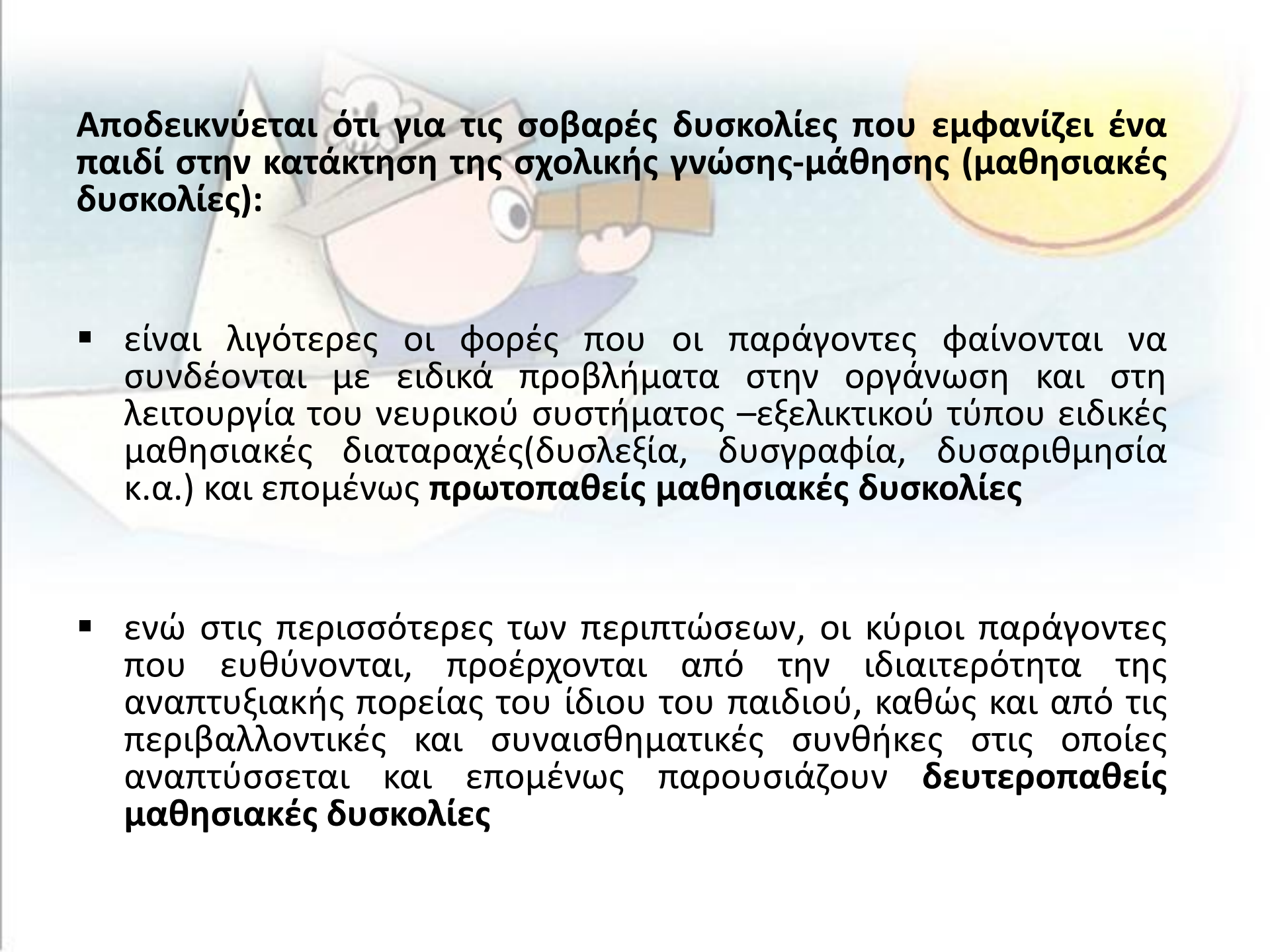
1. Πρωτοπαθείς Μαθησιακές Δυσκολίες. Εγγενείς στο άτομο νευροαναπτυξιακές διαταραχές που αποδίδονται σε δυσλειτουργία του κεντρικού νευρικού συστήματος και σε εγκεφαλική δυσλειτουργία. Οι δυσκολίες αυτές μπορεί να εμφανίζονται παράλληλα με άλλες διαταραχές(νευρολογικές διαταραχές, συναισθηματικές και ψυχικές διαταραχές) ή με περιβαλλοντικούς παράγοντες, δεν μπορούν όμως να αποδοθούν αποκλειστικά σ' αυτούς. Καθώς έχουν αναπτυξιακό χαρακτήρα, μπορεί να συνδέονται με αναπτυξιακές καθυστερήσεις ή παρεκκλίσεις στην ομιλία και στον λόγο και είναι επίμονες και ειδικού τύπου, δηλαδή η εκδήλωσή τους επιμένει παρά την παρεχόμενη υποστήριξη.

Επίσης οι δυσκολίες αυτές είναι ασύμφωνες με την αναπτυξιακή και νοητική ηλικία του παιδιού και δεν μπορούν να αποδοθούν σε ελλιπή εκπαιδευτικά ερεθίσματα ή σε ελλιπή σχολική φοίτηση. Επιμερίζονται σε 4 βασικές κατηγορίες ανάλογα με τον τομέα των σχολικών δεξιοτήτων που εμφανίζει αδυναμίες (Ειδική Διαταραχή της Ανάγνωσης, Ειδική Διαταραχή του συλλαβισμού, Ειδική Διαταραχή των Αριθμητικών δεξιοτήτων και Μικτή διαταραχή των σχολικών δεξιοτήτων).

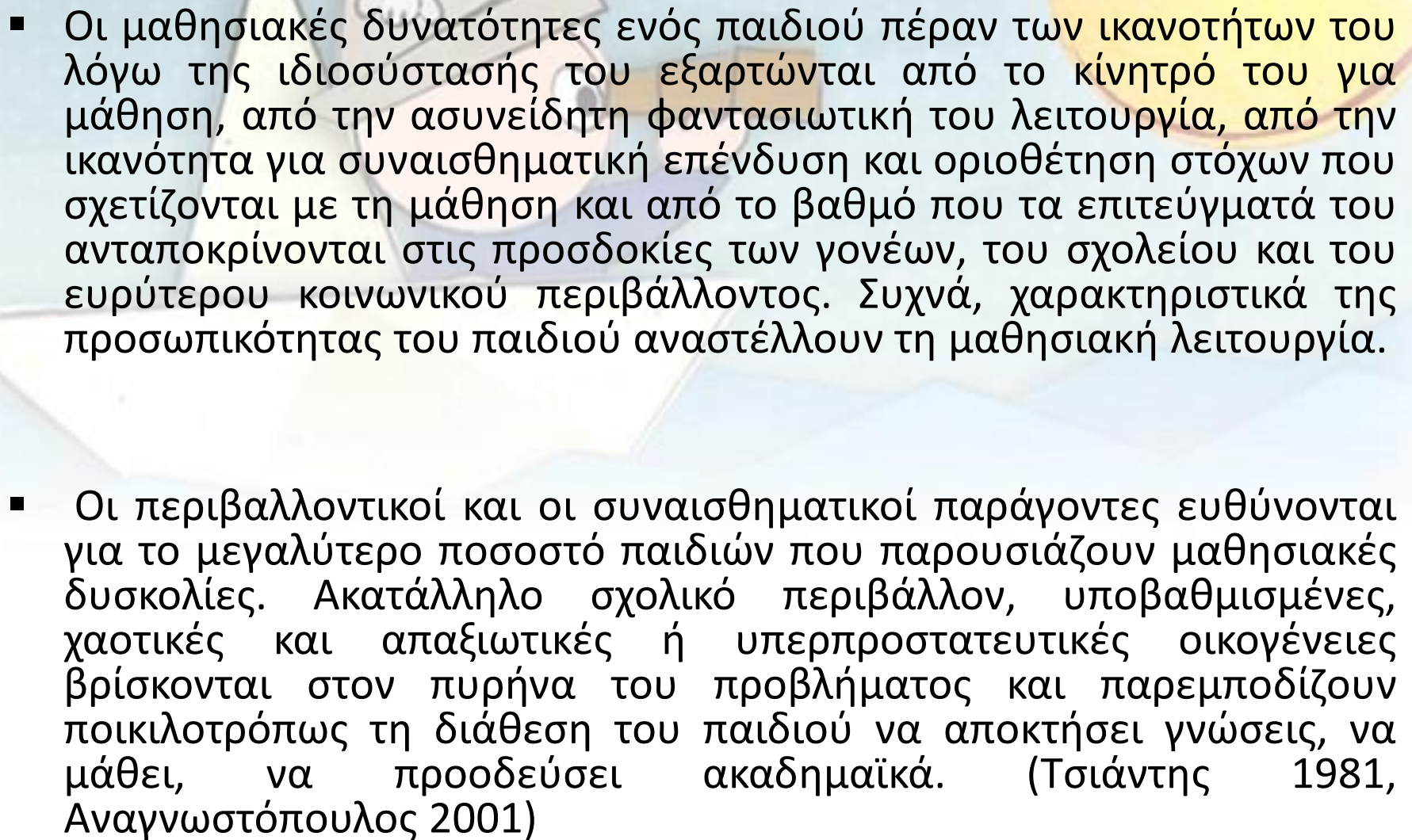
2. Δευτεροπαθείς Μαθησιακές Δυσκολίες. Συνδέονται με εξωγενείς παράγοντες (πολιτισμικές διαφορές, περιβάλλον πτωχό σε ερεθίσματα, επίκτητες βλάβες λόγω ασθένειας ή ατυχημάτων, ψυχικές διαταραχές)

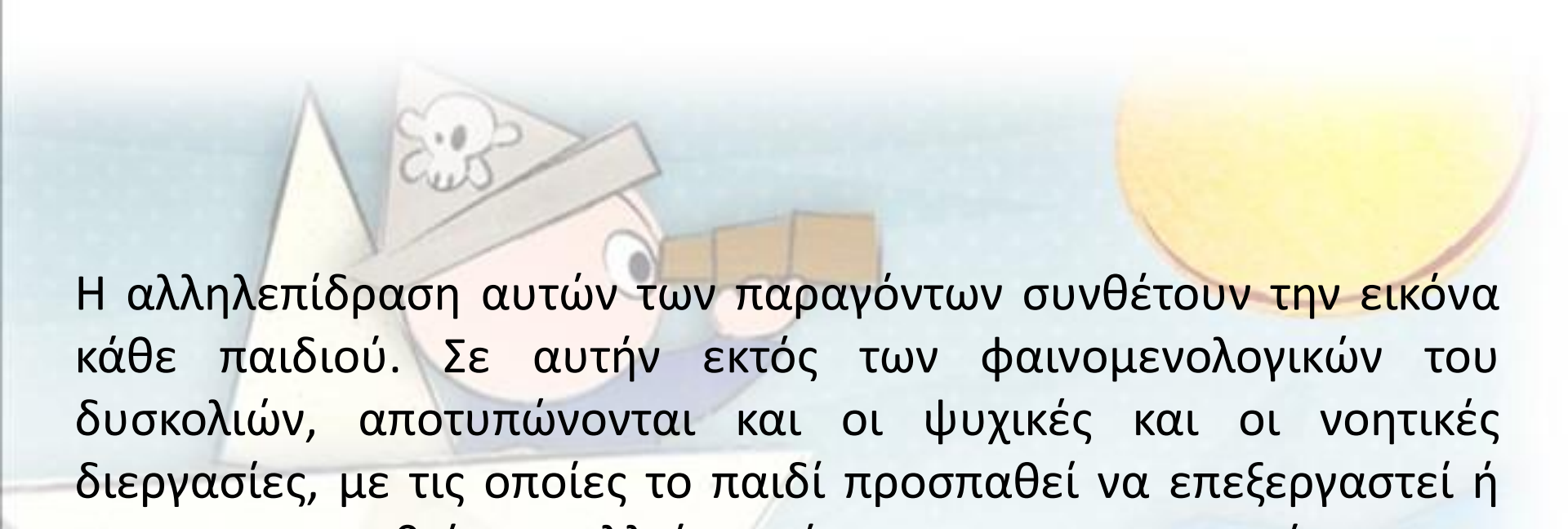
Χρησιμοποιείται πολλές φορές καταχρηστικά για να περιγράψει γενικά τις δυσκολίες ενός παιδιού στο σχολείο. Απόρροια αυτής της κατάχρησης είναι οι αυθαίρετες γενικεύσεις και κατηγοριοποιήσεις και η σύγχυσή του με τους όρους σχολική αποτυχία και σχολική υποεπίδοση.

A cartoon illustration of a child with a large magnifying glass over their eye, looking towards the right. The child is wearing a blue shirt. In the background, there is a large yellow sun in the upper right corner and a light blue sky. The overall style is simple and educational.

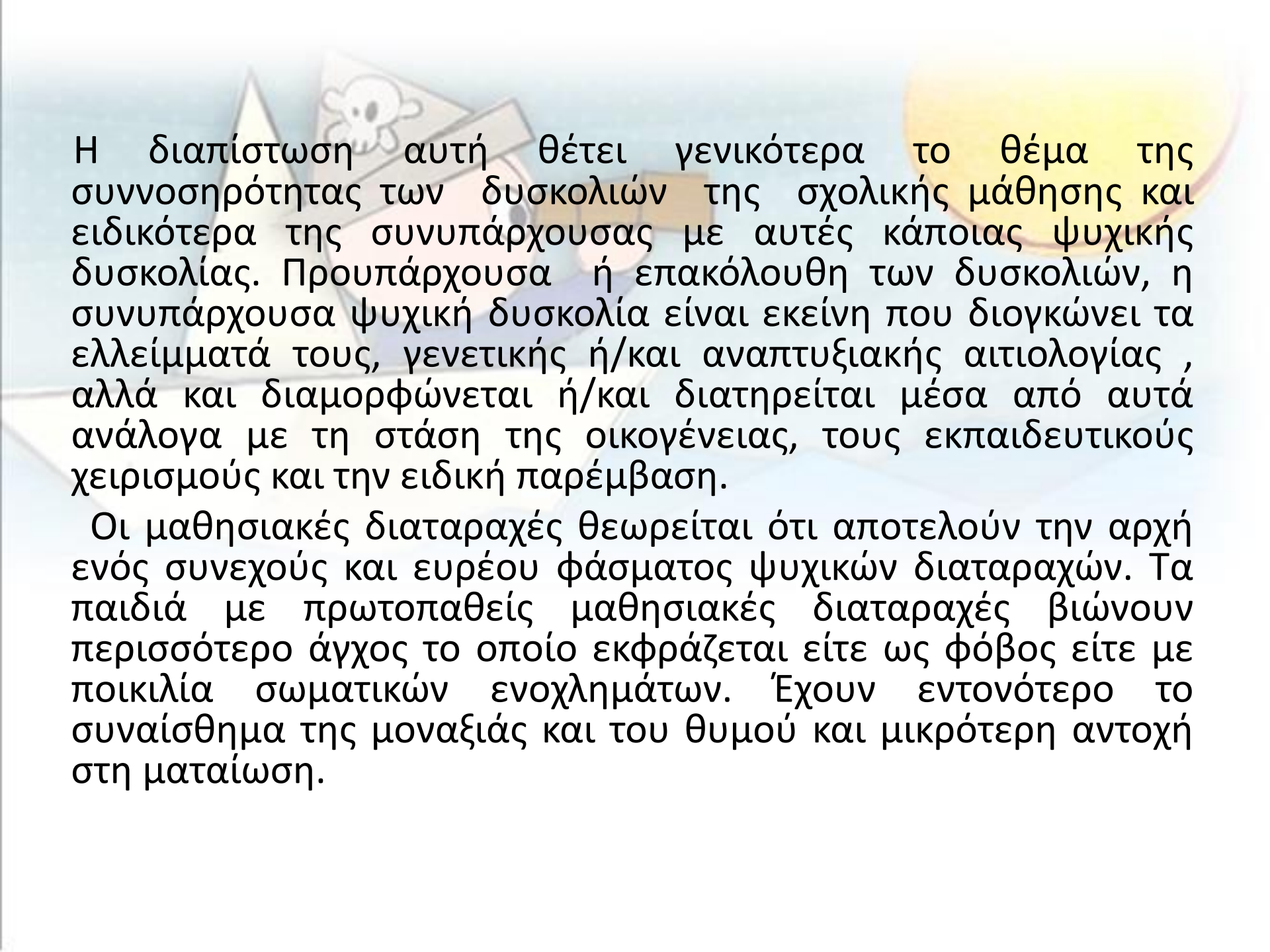
Αποδεικνύεται ότι για τις σοβαρές δυσκολίες που εμφανίζει ένα παιδί στην κατάκτηση της σχολικής γνώσης-μάθησης (μαθησιακές δυσκολίες):

- είναι λιγότερες οι φορές που οι παράγοντες φαίνονται να συνδέονται με ειδικά προβλήματα στην οργάνωση και στη λειτουργία του νευρικού συστήματος –εξελικτικού τύπου ειδικές μαθησιακές διαταραχές(δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία κ.α.) και επομένως **πρωτοπαθείς μαθησιακές δυσκολίες**
- ενώ στις περισσότερες των περιπτώσεων, οι κύριοι παράγοντες που ευθύνονται, προέρχονται από την ιδιαιτερότητα της αναπτυξιακής πορείας του ίδιου του παιδιού, καθώς και από τις περιβαλλοντικές και συναισθηματικές συνθήκες στις οποίες αναπτύσσεται και επομένως παρουσιάζουν **δευτεροπαθείς μαθησιακές δυσκολίες**

-
- Οι μαθησιακές δυνατότητες ενός παιδιού πέραν των ικανοτήτων του λόγω της ιδιοσύστασής του εξαρτώνται από το κίνητρό του για μάθηση, από την ασυνείδητη φαντασιωτική του λειτουργία, από την ικανότητα για συναισθηματική επένδυση και οριοθέτηση στόχων που σχετίζονται με τη μάθηση και από το βαθμό που τα επιτεύγματά του ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των γονέων, του σχολείου και του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος. Συχνά, χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του παιδιού αναστέλλουν τη μαθησιακή λειτουργία.
 - Οι περιβαλλοντικοί και οι συναισθηματικοί παράγοντες ευθύνονται για το μεγαλύτερο ποσοστό παιδιών που παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες. Ακατάλληλο σχολικό περιβάλλον, υποβαθμισμένες, χαοτικές και απαξιωτικές ή υπερπροστατευτικές οικογένειες βρίσκονται στον πυρήνα του προβλήματος και παρεμποδίζουν ποικιλοτρόπως τη διάθεση του παιδιού να αποκτήσει γνώσεις, να μάθει, να προοδεύσει ακαδημαϊκά. (Τσιάντης 1981, Αναγνωστόπουλος 2001)

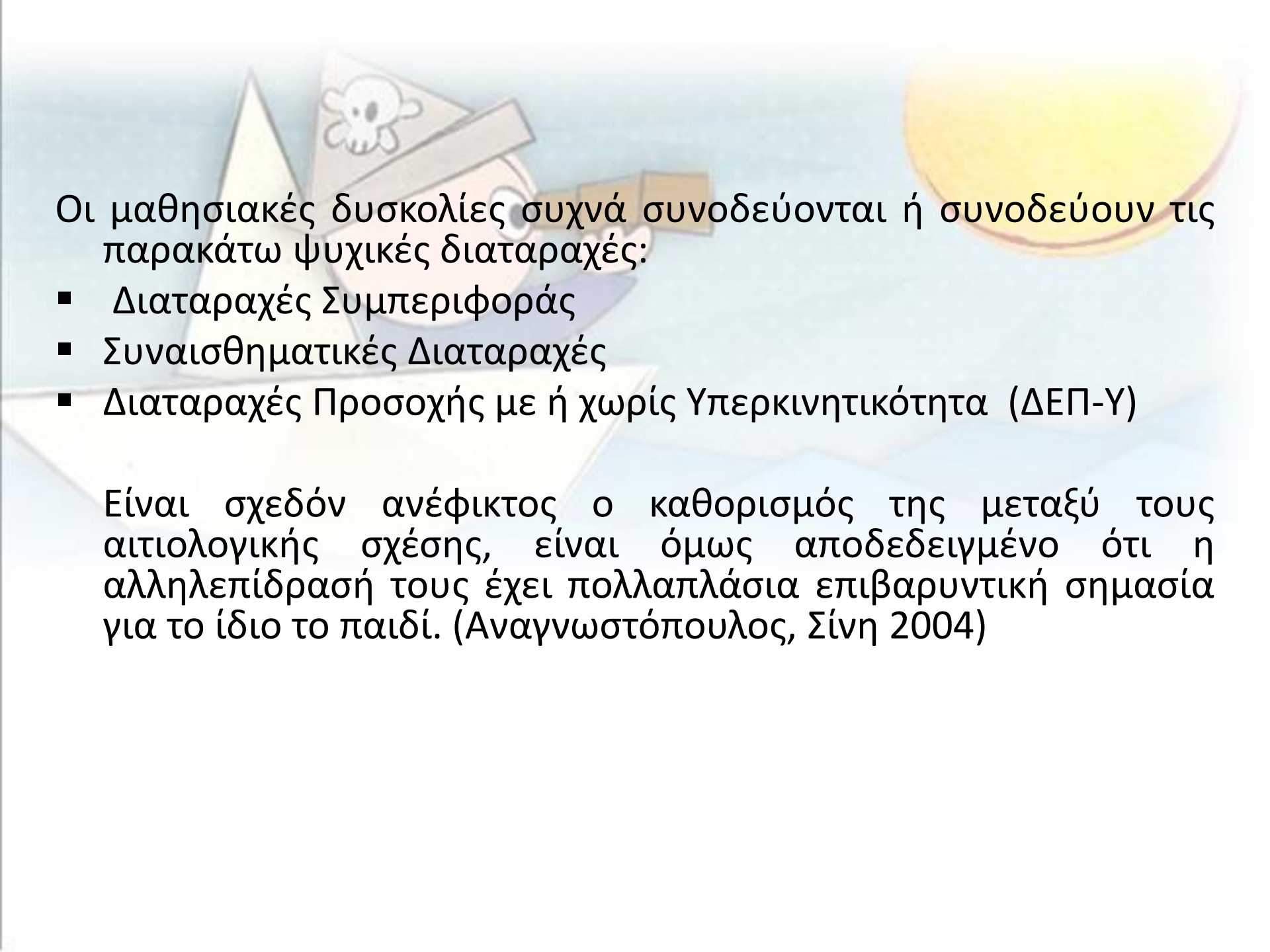

Η αλληλεπίδραση αυτών των παραγόντων συνθέτουν την εικόνα κάθε παιδιού. Σε αυτήν εκτός των φαινομενολογικών του δυσκολιών, αποτυπώνονται και οι ψυχικές και οι νοητικές διεργασίες, με τις οποίες το παιδί προσπαθεί να επεξεργαστεί ή να αντιπαρατεθεί στα ελλείμματά του και στις καταστάσεις που αυτά του δημιουργούν. Η εκτίμηση αυτής εικόνας του παιδιού και η κατανόησή της μέσα από μια διευρυμένη οπτική αναδεικνύει πολύ συχνά τη συνύπαρξη άλλων διαταραχών ενταγμένων στο ευρύ φάσμα των ψυχικών διαταραχών οι οποίες δευτερευόντως οδηγούν σε μαθησιακές δυσκολίες.

Η διαπίστωση αυτή θέτει γενικότερα το θέμα της συννοσηρότητας των δυσκολιών της σχολικής μάθησης και ειδικότερα της συνυπάρχουσας με αυτές κάποιας ψυχικής δυσκολίας. Προυπάρχουσα ή επακόλουθη των δυσκολιών, η συνυπάρχουσα ψυχική δυσκολία είναι εκείνη που διογκώνει τα ελλείμματά τους, γενετικής ή/και αναπτυξιακής αιτιολογίας, αλλά και διαμορφώνεται ή/και διατηρείται μέσα από αυτά ανάλογα με τη στάση της οικογένειας, τους εκπαιδευτικούς χειρισμούς και την ειδική παρέμβαση.

Οι μαθησιακές διαταραχές θεωρείται ότι αποτελούν την αρχή ενός συνεχούς και ευρέου φάσματος ψυχικών διαταραχών. Τα παιδιά με πρωτοπαθείς μαθησιακές διαταραχές βιώνουν περισσότερο άγχος το οποίο εκφράζεται είτε ως φόβος είτε με ποικιλία σωματικών ενοχλημάτων. Έχουν εντονότερο το συναίσθημα της μοναξιάς και του θυμού και μικρότερη αντοχή στη ματαίωση.

Οι μαθησιακές δυσκολίες συχνά συνοδεύονται ή συνοδεύουν τις παρακάτω ψυχικές διαταραχές:

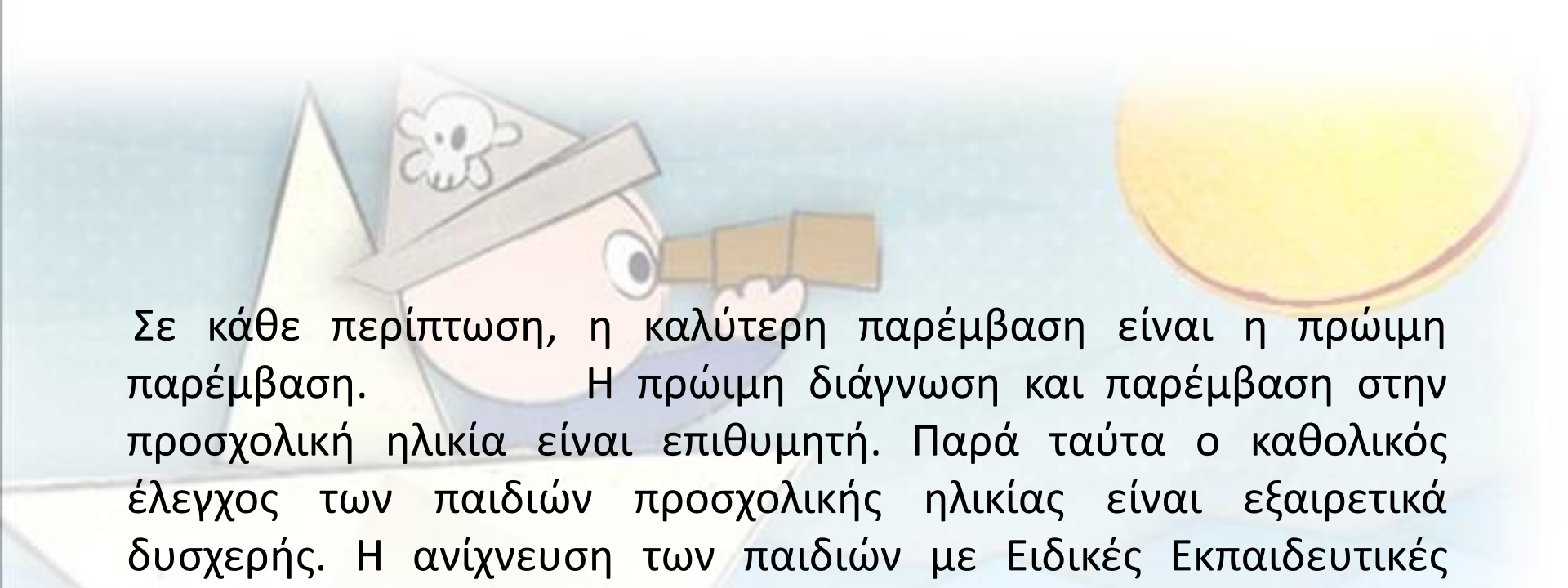
- Διαταραχές Συμπεριφοράς
- Συναισθηματικές Διαταραχές
- Διαταραχές Προσοχής με ή χωρίς Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ)

Είναι σχεδόν ανέφικτος ο καθορισμός της μεταξύ τους αιτιολογικής σχέσης, είναι όμως αποδεδειγμένο ότι η αλληλεπίδρασή τους έχει πολλαπλάσια επιβαρυντική σημασία για το ίδιο το παιδί. (Αναγνωστόπουλος, Σίνη 2004)

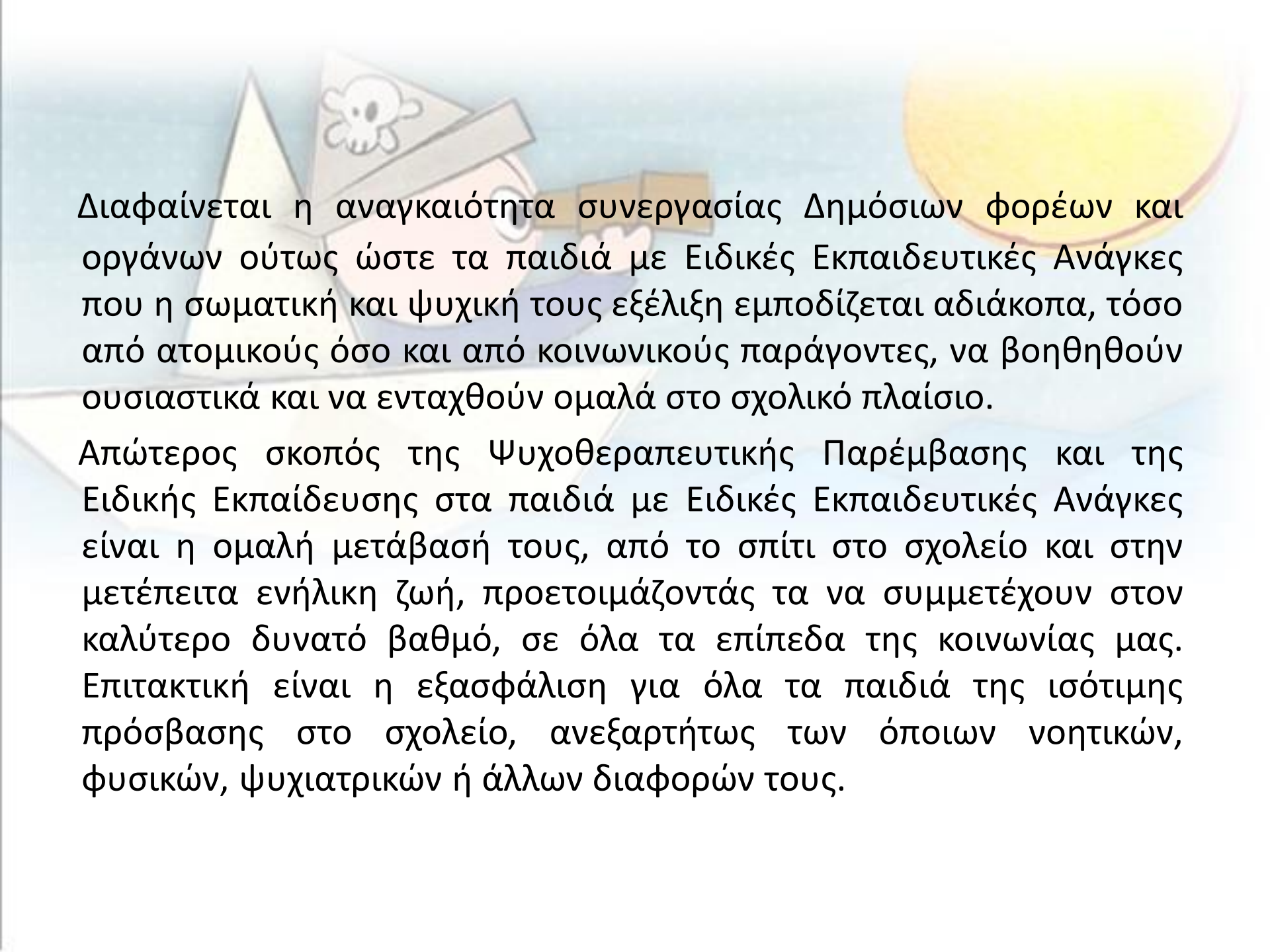
Ειδική Παρέμβαση

Η ανίχνευση και η αντιμετώπιση διαμορφώνεται σε συνάρτηση με την εικόνα του κάθε παιδιού, με τη μορφή και τον τύπο των διαταραχών που εμφανίζει και με τα συνοδά χαρακτηριστικά γνωστικών ελλειμμάτων και συναισθηματικών ή άλλων ψυχικών δυσκολιών. Η διαδικασία αυτή προϋποθέτει τη συνεργασία του παιδιού με τους ειδικούς, αλλά και τη συμβολή της οικογένειας και του σχολείου. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο πραγματοποιείται και η θεραπευτική παρέμβαση του παιδιού παράλληλα με την ειδική εκπαιδευτική βοήθεια.

Επίσης οι γονείς χρειάζονται συμβουλευτική ή/και εξειδικευμένη θεραπευτική βοήθεια. Σε κάθε περίπτωση, η θεραπευτική βοήθεια στο παιδί και τους γονείς είναι ένας από τους κυριότερους στόχους της αντιμετώπισης για να διατηρήσουν το αίσθημα της επάρκειας και του αυτοσεβασμού τους σε όλες τις κοινωνικές ομάδες(οικογένεια, σχολείο, κοινωνία)

Σε κάθε περίπτωση, η καλύτερη παρέμβαση είναι η πρώιμη παρέμβαση. Η πρώιμη διάγνωση και παρέμβαση στην προσχολική ηλικία είναι επιθυμητή. Παρά ταύτα ο καθολικός έλεγχος των παιδιών προσχολικής ηλικίας είναι εξαιρετικά δυσχερές. Η ανίχνευση των παιδιών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες αλλά κυρίως των παιδιών με ψυχικές διαταραχές και δευτεροπαθείς μαθησιακές δυσκολίες είναι πιο εύκολα υλοποιήσιμη στη σχολική ηλικία. Θεωρείται ότι η παρέμβαση, εκπαιδευτική και ψυχοθεραπευτική στις τρεις πρώτες τάξεις του σχολείου επιφέρει τα καλύτερα αποτελέσματα και ουσιαστικά έχει προληπτικό χαρακτήρα ως προς την ανάπτυξη δευτεροπαθούς ψυχοπαθολογίας.

Διαφαίνεται η αναγκαιότητα συνεργασίας Δημόσιων φορέων και οργάνων ούτως ώστε τα παιδιά με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες που η σωματική και ψυχική τους εξέλιξη εμποδίζεται αδιάκοπα, τόσο από ατομικούς όσο και από κοινωνικούς παράγοντες, να βοηθηθούν ουσιαστικά και να ενταχθούν ομαλά στο σχολικό πλαίσιο.

Απώτερος σκοπός της Ψυχοθεραπευτικής Παρέμβασης και της Ειδικής Εκπαίδευσης στα παιδιά με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες είναι η ομαλή μετάβασή τους, από το σπίτι στο σχολείο και στην μετέπειτα ενήλικη ζωή, προετοιμάζοντάς τα να συμμετέχουν στον καλύτερο δυνατό βαθμό, σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας μας. Επιτακτική είναι η εξασφάλιση για όλα τα παιδιά της ισότιμης πρόσβασης στο σχολείο, ανεξαρτήτως των όποιων νοητικών, φυσικών, ψυχιατρικών ή άλλων διαφορών τους.

**Ας προσπαθήσουμε λοιπόν να
ζωγραφίσουμε
χαμόγελα στις ψυχές όλων των
παιδιών!**

**Ευχαριστώ πολύ για
την προσοχή σας!**

ΠΑΙΔΟΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΠΑΙΔΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

«ΚΑΡΑΜΑΝΔΑΝΕΙΟ»